

ОЛЕКСАНДР ГАВРОШ: ПИШУ, БО НЕ МОЖУ НЕ ПИСАТИ

Народився я 26 березня 1971 р., в переддень Міжнародного дня театру. Вочевидь, це й зумовило моє захоплення театральним мистецтвом. Ніколи не думав, що писатиму п'єси і матиму змогу дивитися їх на професійних сценах. Та життя має свою логіку, до часу нам не відому.

Мої батьки були звичайні робітники, які в 1960–1970-х рр. заселяли Ужгород із довколишніх сіл. Найменший обласний центр України хоч і не став індустріальним містом національного масштабу, але порівняно з довоєнним періодом виріс у чотири рази. Більшість його мешканців становили вчорашні селяни.

Батько змалечку захоплювався книжкою. У своїй родині в гірському селі Порошково він був такий один. Із книжками не розлучався, перечитав усю сільську бібліотеку. На жаль, доля склалася так, що тато не здобув вищої освіти, оскільки багатодітна родина не мала коштів на утримання студента. Тож з юних літ він пішов заробляти собі на хліб, але пристрась до читання зберіг до кінця свого недовгого життя (помер у 46 років). Його й досі пам'ятають старі бібліотекарі Ужгорода. Брав одразу по 7–8 книжок, аби не ходити щодня. Читав ночами. Прийде з роботи, а він працював газоелектрозварювальником, повечеряє, подивиться вечірнє кіно і береться за книжку. Засинав десь над ранок. За ніч міг прочитати цілу книжку. Я значно гірший читач від батька, бо читаю менше і повільніше, але саме від тата любов до книжки перейшла до нас із братом. Я почав читати ще до школи і навіть був уже записаний у дитячу бібліотеку, куди мене приводила мама, бо ще не був готовий пройти туди самостійно. Згадую, що коли брав свіжу книжку, то міг її почати читати ще дорогою. У початковій школі перечитав такі серйозні книжки, як «Острів скарбів», «Робінзон Крузо», «Хатина дядька Тома».

Навчався я в Ужгородській школі № 15. Не був круглим відмінником, але вчився добре. Свою школу люблю. Тут був гарний педколектив, панував порядок і доглянутість. Школою й досі керує директор Володимир Поліщук, установивши загальноміський рекорд. Школа не була «блатною», тут навчалися звичайні діти, тому й атмосфера була приязна.

Хоча я й читав багато, у старших класах навіть почав віршувати, але думка про письменство

Олександр Гаврош

мною ще не оволоділа. Мабуть, тому, що письменники мені тоді уявлялися небожителями. З жодним живим літератором я не був близький, вони не входили до кола знайомих моїх родичів. Коли навчався у 8-му класі, батьки прочитали оголошення про набір у «Школу майбутнього журналіста» при обласній газеті «Закарпатська правда». Ця подія визначила моє майбутнє на десятки років. Я почав відвідувати гурток, який вів відомий журналіст Михайло Бабидорич для охочих опанувати ази новинарства.

Почав дописувати до газети, хоча після закінчення школи вагався, що вибрати – історію чи журналістику, зрештою у 1988 р. вступив на факультет журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка. У буремні роки становлення української держави навчався у Львові. Ці роки багато чого мені дали. Зі студентським вертепом побував в Естонії, Молдові, Запоріжжі, Криму, возив український самвидав із Литви. Зі своїми друзями видавав першу закарпатську незалежну газету «Будитель», яку робили у Львові, а друкували у Вільнюсі.

Після закінчення університету повернувся додому, де працював редактором відділу культури в перших професійних незалежних виданнях «Срібна Земля», «Срібна Земля-Фест», «Старий Замок». Згодом став друкуватися і в київській, львівській, одеській пресі. Майже десять років був власним кореспондентом по Закарпаттю газети «Україна молода».

Після тридцятирічного віку, набравшись потужного журналістського досвіду, відчув, що моїй творчій натурі стає затісно на газетних шпальтах. Почали писатися вірші. Це було так несподівано для нашого редактора, що він навіть викликав мене на розмову: мовляв, що сталося?

Так у 2004 р. народилася перша збірка «Фалічні знаки», передмову до якої написав Ігор Римарук. Тоді ж став видавати й публіцистичні книжки, адже матеріалу мав під руками більш ніж достатньо. Однак справжнім народженням себе як письменника вважаю вихід у світ дитячої повісті «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу» (2007). Мені захотілося розповісти історію свого земляка Івана Фірцака, який став легендою ще за життя, але про якого майже нічого не знали в Україні.

Відтоді вийшли ще сім моїх дитячих книжок – «Галуна-Лалуна, або Іван Сила на острові Щастя», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті» та «Розбійник Пинтя у Заклятому місті», «Олександр Гаврош про Григора Пинтю, Олександра Духновича, Івана Силу, Адальберта Ерделі та Августина Волошина», «Дідо-Всевідо», «Різв'язаний песик», «Легенди Срібної Русі». Всі вони – абсолютно різні, але однаково мені дорогі.

Любов до історії позначилась і на моїй творчості: мені цікаво розповідати про минуле. Оскільки минувшина Закарпаття унікальна й мало прописана в українській літературі, вирішив присвятити себе цій темі.

Після журналістики деякий час працював у Закарпатському обласному українському музично-драматичному театрі, що дало потужний поштовх до власної драматургії. Написав більше десятка п'єс, половина з яких уже побачила професійну сцену. Драматургія є суттєвою складовою частиною моїх зацікавлень.

У творчості я люблю працювати в різних жанрах. Це дає можливість уникати одноманітності, самоповторень. Пишу швидко, зате довго готуюся до писання. Люблю робити нові редакції. Тому слід читати тексти, видані якнайпізніше. Зокрема «Неймовірні пригоди Івана Сили» – у виданні Івана Малковича («А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га», 2014), бо у шкільні хрестоматії та підручники без мого відома внесли першу редакцію повісті.

Моя дружина – Оксана Гаврош, відомий у краї мистецтвознавець, викладає історію мистецтв у Закарпатському художньому інституті. Син Данило закінчує третій курс Львівської політехніки, вивчає програмну інженерію. Мама – черниця монастиря в селі Копашнево на Хустщині, брат Юрко – дрібний підприємець в Одесі.

Нині доля знову повернула мене в Закарпатський муздрамтеатр, проте я не полишив ні літературу, ні журналістику. Пишу, бо не можу не писати.

8 квітня 2016 року

ВІДПОВІДІ ОЛЕКСАНДРА ГАВРОША СВЯТОШИНСЬКИМ ГІМНАЗИСТАМ

Учні Святошинської гімназії з Києва надіслали мені листи, в яких попросили відповісти на кілька запитань. З радістю відповідаю на них.

– *Як ви додумалися до таких шедеврів, як «Пригоди тричі славного розбійника Пинті» та «Розбійник Пинтя у Заклятому місті»? Чи існував Пинтя (і не тільки він) у реальному житті?*

– Я дуже люблю такі книжки про розбійників чи піратів, як «Острів скарбів», «Одіссея капітана Блада», «Робін Гуд». Мені було прикро, що в нашій літературі майже нічого не написано на цю тему, хоча у нас було багато легендарних розбійників зразка Робін Гуда. Є чимало дорослих творів про Олексу Довбуша, Кармелюка, Миколу Шугая, а дитячих чомусь бракує. Тому я й вирішив написати «Тричі славного розбійника Пинтю», орієнтуючись переважно на школярів. Хоча, як твердить Андрій Кокотюха, ця книжка буде цікавою й дорослим. У ній я спробував використати весь доступний мені український розбійницький фольклор і на його основі написати веселу пригодницьку повість. А Григій Пинтя справді існував і навіть мав чималеньку ватагу. Щоправда, реальний і фольклорний Пинтя доволі відрізняються. Оскільки я писав не історичний твір, то віддав перевагу народним переказам. Як воно вийшло – судити вам.

– *Як живеться Пинті після того, як він став розбійником?*

– Я думаю, що йому живеться цікаво. Зазвичай розбійницьке життя коротке. Реальний Григій Пинтя загинув у 33 роки. Проте це життя було сповнене пригод та небезпек. І один рік, прожитий серед

розбійників, сміливо можна прирівняти до трьох років пересічної людини. Саме тому про розбійників складала пісні, легенди, писали книжки. Їх пишуть і досі!

– *Коли ви напишете новий твір?*

– Я задумав історію про розбійника Пинтю у трьох книжках. Кожна з них має істотно відрізнитися від інших. Це наче зовсім інші світи. Якщо перша частина спиралася на розбійницький фольклор, то друга – на казковий епос Закарпаття. Ідея третьої частини вже є, але вона потребує великої підготовки. Сподіваюся, що мені вистачить сил дописати цю цікаву трилогію.

– *А вам подобаються пригоди?*

– Дуже! Однак про них краще дивитися фільми або читати книжки. Наше життя стресове: революція, війна, економічна криза. Нам нині потрібен розум і витримка, аби гідно вийти зі складної ситуації. А багата уява дає змогу переноситися в різні історичні епохи чи екзотичні країни і пройти шлях обраного нами героя.

– *Чи любите ви фантастику?*

– Люблю, хоча читаю її не дуже багато. У мене є навіть роман з елементами фантастики «Капітан Алоїз», де головні герої здійснюють мандрівку в часі, потрапляючи до Ужгорода кінця XIX ст. Є ще кілька ідей для науково-фантастичних творів.

Дякую вам за чудові листи, малюнки та кросворд про розбійника Пинтю! Щасливий, що маю таких читачів!

Щиро Ваш – Олександр Гаврош.